

Piret Kooli

Päev pärast iseseisvuspäeva pidustusi andis president Toomas Hendrik Ilvese abikaasa Ieva Ilves oma esimese intervjuu Eesti kirjutavale meediale. Selleks kutsus ta Arteri presidendi koju Ärma tallu.

Presidendi vastuvõtule järgneval peol saab ka sel korral tantsida ja suupisteid. Külalised lustivad, ootavad avavalssi ja presidendipaari, kuid oodatuid ei tule. Kuni äkki on nad kohal, inimsõõris. Orkester lööb loo lahti, president palub kaasa tantsule ning peagi jäädvustab fotokaamera ajalukku presidendipaari viimase vastuvõtu esimese suudluse. Proua Ieva Ilves lausa särab sel õhtul, käteldes vaatan ainiti tema suurtesse silmadesse ega oska hetk hiljem öelda nende värvi, küll aga seda, et vaade oli sõbralik ja pilk lahke. Me ei vaheta rohkem repliike kui see tavapärane, pidupäevale kohane: Head vabariigi aastapäeva! Kuigi mul on tahtmine nüüd ja kohe temalt otse küsida: millal me siis kauaoodatud intervjuuks kohtume? Kolm tundi hiljem, südaööl saan teada, et intervjuu toimub järgmisel õhtul kell viis. Nii jõuavad teieni Arteri ajaloo kõige värskemad mõtted, mis on intervjuuna välja öeldud kõigest 12 tundi enne trükimasina käivitumist.

Tee Ärmale on vaheldumisi lumesajune ja päikeseline. Halliste punaste seintega kirik seisab uhkelt lumivalgete väljade keskel ning mul on kaasas kimp sama värvi tulpe segamini metsast korjatud mustikavõrsetega.

Jõuame presidendi kodutallu videvikul. Suure kärgpere noorim võsuke troonib söögitoolis ja vaatab külalisi tõsisel ilmel. Ema Ieva on rõõmsam, särava naeratusega võtab ta vastu mu selgeks õpitud lätikeelse tervituse ning pakub kohvi.

Intervjuu annab Ieva Ilves oma emakeeles ning kohtumise lõpuks tundub mulle, et seni mõistmatuna tunduvast jutuvadast korjab kõrv üles nii mõnegi tuttava ja mõistetava väljendi. Meis on nii mõndagi ühist. Mida aga täpsemalt?

Lõppev nädal on Eestile aasta olulisim. Emotsioone on kõigil palju – millised on olnud teie tunded neil päevil?

Mul oli just täna [neljapäeval] teel tagasi Ärmale võimalus mõelda sellele. Jõudsin järeldusele, et minu jaoks oli kõik väga rõõmus, iseäranis õhtune pidu.

Osaliselt oma muljete tekkimise ja rahu olemise nimel otsustasime täna [neljapäeval] Eesti ajakirjandust mitte lugeda. Ja veel kord, see mõte ei tulnud mitte seepärast, et kardaksime midagi negatiivset. Me lihtsalt soovisime seda peojärgset tunnet võimalikult kaua vaid meie kahe vahel hoida. Küll hiljem jõuab arvutis olla. Usume, et kõik sai tehtud parima äranägemise ja südametunnistuse kohaselt ja kui muljed on settinud, räägime need välja ning teeme järeldused.

Loodan, et meil õnnestus luua peotunne kõigile külalistele. Kokku oli see minu jaoks väga suur vastutus, kuid käis käsikäes rõõmuga. Ning peamine oli minu jaoks sel nädalal abikaasa heaolutunne. Sest nii sai tema omakorda presidendina rõõmu ja veendumusega kõnetada oma rahvast.

Kui president Estonias kõnet pidas, kuidas teie sellest osa saite? Või olite pigem oma mõtetes?

Mul olnuks võimalus kuulata seda teksti tõlgituna, kuid ma ei kasutanud seda. Tahtsin tõesti ennekõike kuulata, kuidas mu kaasa kõnet peab. Kuulasin tema häält, tema emakeelt, kuidas ta rääkis, ning see oli tervikuna oluline, kuna usun, et kõne on kõige võimsam just emakeeles. Enam-vähem teadsin ma ju ka kõne teemasid ning nii otsisin tuttavaid sõnu, tajudes ilmselt siiski ka, millest ta rääkis. Loomulikult tahaksin teie keelt nüüd veelgi rohkem mõista.

Külalistele soovisite te meie emakeeles head vabariigi aastapäeva, ent kuidas teie tuhat korda käteldud käsi end tunneb?

Täna küsimast, ilmselt on meie ühiskonnas käesurumise traditsioon suhteliselt viisakalt välja arenenud. Nii on ka minu käega kõik parimas korras.

Riigi pidupäeval on meil kuidagi läinud nii, et peateemaks saavad kleidid. Kuidas teie kleit valmis ja kas see oli vaid kuulujutt, et pidite kandma tumesinist, kuid olite ometi valges?

Ah selline jutt... tumesinine tuli ehk seepärast, et mulle meeldib tõesti see värv väga. Ent otsustasin seekord siiski heledama tooni kasuks, kuna oli ju ikkagi pidupäev. Ja et Toomas on nagoonii juba tumedas, siis nii läkski. Tegelikult meeldivadki mulle rohkem hoopis pastelsed toonid. Jäin kleidiga väga rahule, raske siidkangas on mugav. Kleidi tegi Läti moekunstnik Ingrida Drāzniece, tema kujundas ka minu pruutkleidi. Mulle on elus igal tasandil tähtis, et olen õigesti mõistetud. Ning kleitide teemal on meil Ingridiga see side täiesti olemas, sest ta tunnetab mind nii inimesena kui ka esindusfunktsiooni kandjana. Mina omakorda tajun tema maitset ja eelistusi ning mul on hea meel, et oleme kohtunud. Ühiskond saab nüüd meie kohtumise tulemust hinnata.

Mida mäletate ajast, mil esimest korda avalikult meedia tähelepanu keskele sattusite – suvine kontsert, teid esitleti kui kauaaegset sõpra, avaldasite kohe kõigile muljet. Mis sellele hetkele eelnes?

On raske millekski selliseks valmistuda, vähemalt minul on. Meil olid suve algusest Toomasega head ja lähedased suhted. See, et lähme koos kontserdile, tundus mulle loogilise jätkuna. Mul ei olnud läbi mõeldud, mis sellest kõigest edasi saab, sest inimesed käivad ikka kontsertidel. Edasi ei toimunudki midagi. Miks president ei saaks kontserdile minna?! Tunnistan aga üles, et sel hetkel, kui auto tuli kontserdisaali juurde ja seal seisid fotograafid, ütlesin vist Toomasele, et võib-olla ma siiski ei tule autost välja.

Kuid see oli pigem hetketunne, sest tajusin, et nüüdsest algab tähelepanu. Ning mulle omaselt viin alustatu alati lõpule – autost tuli väljuda...

Ma olen kord nii ka langevarjuga hüpanud, üksi ... vari oli selline ümmargune, dessantvari. Ärge

küsi, kuidas ma siis lennukist välja sain, kuid arvan, et see käis umbes nii, et lennukiuksed olid lahti, instruktor käskis ja rohkem variante ei olnudki. Muidugi tajud sa sel hetkel, et see pole normaalne, aga teisiti ei saa. Rohkem ma muide langevarjuhüppeid teinud ei ole ja see ainus toimus 12 aastat tagasi. Turvanõuded olid tollal hoopis teised ja kõrguski polnud eriti suur, ent midagi toredat selles hetkes siiski polnud.

Nüüd on teil piltlikult öeldes lennata vaja: kaks riiki, kolm kodu... Kuidas te oma põhitööd praeguses ametis jagate?

Teen seda parimal võimalikul moel ja vastavalt võimalustele. Mul on vedanud suurepäraste alluvatega, tänu neile võin ära olla, sest töö ei peatu. Loomulikult tänan ka juhte, kes annavad mulle võimaluse eemal olla. Näiteks praegu olen töise elu korraldanud nii, et mõnda aega tegelen Riias asjadega, mis vajavad mu füüsilist kohalolekut ehk koosolekud ja kohtumised eri institutsioonidega. Kuid eemal viibides olen määranud üpriski selged tööd, mida minu osakond teeb. Loomulikult lubab tehnoloogia paljusid asju kaugjuhtimise teel teha.

Mida tähendab teie tänane elu lastele – kelle hoolde saate nad jätta?

Tütar liigub rohkem selle kolme punkti vahel. Pojast rääkides tekib kohe kooli küsimus, sest ta õpib Lätis. Kuid kahtlemata on see kõik kogemist väärt. Olen mitmeid aastaid teinud rahvusvahelist tööd, vahetanud elukohti. Ning alati järginud põhimõtet, et lapsed on koos minu või perega. Iga võimalus, mil lapsed saavad olla koos minu ja Toomasega, on tähtis, vajadusel teeme lisapingutusi, aga ühistest hetkedest me ei loobu.

Kui palju te Toomase lastega koos olete?

Mul on väga hea meel, et kõik lapsed on meie elus koos, ja loodan, et ka lapsed tunnevad end nii. Olgugi et meie kõigi jaoks on toimunud nii suured muutused. Vaatamata sellele, et suuremad lapsed on juba maailmas ning Kadri Keiu kooli tõttu palju Tallinnas, näeme me üksteist küllalt sageli nii Tallinnas kui ka siin, Ärmal.

Mida tähendab teile teie töö? Miks on saanud teist see, kes olete – inimõiguste eest seisja, küberkaitsja ning tulevikukandja?

Töö on väga suur osa minu elust. Minu ametialase näo on kujundanud kaks tegurit: esiteks inimesed, kes on seisnud minu kõrval nii töises kui isiklikus plaanis, teiseks igapäevane usin töö.

Kui rääkida inimestest, siis võin tänada väga paljusid alates lapsepõlvest. Näiteks mu ajalooõpetaja, kes näitas, et igaühes meist on mitmeid tahke ja väga palju peidus. Tema innustusel hakkasingi tegelema rahvusvahelise poliitikaga 1990ndatel. Sellest ajast on mu karjäär nii kujunenud, ent ma pole seda ise kujundanud.

Toomas ütleb muidugi, et mul on olnud lihtsalt soodsaid võimalusi ja huvitavaid küsimusi lahendada tulnud. Tal on muidugi omajagu õigus. Sest nii me ju ka kohtusime. Kuid mu tööalane areng on mind kujundanud palju ka inimesena, olen leidnud enesest sügavaid väärtusi, milles eest täna seisan. Neid väärtusi on omakorda aidanud enesest leida kohtumised silmapaistvate inimestega, teiste hulgas kindlasti Tšehhi endise presidendi Václav Haveliga. Ning mul on hea meel, et olen paljudega neist elus rohkem kui ühe korra kokku puutunud.

Teil on politoloogiharidus, olete tegelenud mitmete teemadega, nüüd on valdkonnaks küberjulgeolek. Mis teid köidab sel alal? Eriti kui arvestada, et tegu on mehise alaga, kus naisel pole lihtne end kehtestada.

Vaidlen vastu, öeldes, et see n-õ mehine ala on pigem klišee. Olen suurema osa oma tööelust veetnud meeste hulgas, aga mind pole kunagi seganud või takistanud teadmine, et olen naine. Mulle on sisu alati vormist tähtsam olnud. Seetõttu ei näe ma ka ennast kui vormi.

Küberjulgeolek teemana on aga minu puhul ilmselt kokkusattumuste tulemus. See Läti jaoks uus teema kerkis siis, kui saabusin pärast pikemat eemalolekut tagasi Ameerikast, kus käisin õppimas. Mulle tehti pakkumine ja ma nõustusin. Miks aga mulle? Ehk seepärast, et minust oli

tekkinud kujutus kui inimesest, kes julgeb võtta enda peale võimatuna näivaid ülesandeid. Ma ei ole ka kunagi lähtunud sellest, mida ei saa teha, püüan pigem teha kõik, mis võimalik.

Millegipärast meenus mulle praegu Margaret Thatcher. Kui teil oleks põhjust end meeste seltskonnas jõuga kehtestada, kas tõstaksite häält?

Ei, ma pigem ei karjuks kunagi. See pole minu ampluaa. Usun nimelt, et sügavmõtteline paus ja vaikus sunnivad rohkem kuulama.

Mis aga juhtub, kui teie peale karjutakse?

Oh, püüan meelde tuletada, kas keegi on üldse kunagi mu peale karjunud ... välja arvatud lapsed kodus. (Naerame.) Mul on elus õpetajate ja ülemustega vedanud. Samas – tige ehk on minu peale isegi oldud. Kuid karjumist pole ette tulnud.

Mis teid aga n-ö lukku lööb?

Tõistes olukordades on selleks kindlasti räme ebaviisakus. Näiteks olukorrad, kus vaidluses võetakse kasutusele taktitundetud ja manipuleerimine või kasutatakse suuremat võimu, et vestlus sootuks katkestada. Siis lähen raudselt lukku. Neil hetkedel ma pigem vaikin, kui et astun võitlusse millegagi, mis pole minu meelest enam eetiline. On olnud olukordi, mil täna vestluse eest ja lahkun. Ent see ei tähenda sugugi, et ma taganen oma seisukohast. Vastupidi: jätkan alati oma tööd, kuid valin lihtsalt eesmärgi saavutamiseks teise tee.

Kui karjäär kulgeb edukalt, on Eestis nii mõnelgi naisel keeruline peret planeerida, veelgi enam, lapsega koju jääda. Sageli kardetakse ajale jalgu jääda või tööturul väärtust kaotada. Te olete naisena sellise julge sammu astunud kahel korral. Mida on need otsused teilt nõudnud?

Tõsi, need sammud pole olnud lihtsad, kuid mõlemal juhul olen ma endasse vaadanud ning sisetunde järgi otsustanud, kuidas toimida. Minu jaoks on lapsed olulised ja perekond nõuab mu tähelepanu eelkõige. Kui esimene laps sündis, veetsin temaga kodus aasta, enne kui poja kõrvalt tööle tagasi läksin. Seetõttu andsin sama lubaduse ka oma tütrele – et esimesel aastal olen maksimaalselt kodus.

Pean ütleva, et lõpuks vandusin siiski alla ja läksin oma ministeeriumile appi, tõsi küll, poole kohaga, aga ikkagi, et korraldada Euroopa Liidu eesistumine Lätis. Tütar sai nelja kuu pärast aastaseks. Mul ei ole kunagi olnud tunnet, nagu langeksin professionaalsest ringist välja. Mu töösõprade ring on ka suur. Isegi kui ma ei tööta, hoian üleval mõttetegevust, mul ei ole kunagi tekkinud tunnet, et kaotan midagi, kui ei ole otseselt tööl.

Mis on andnud teile selle kindluse?

See on kindlasti tunne iseenda kohta, et ma võin töötada, mul ei ole seda karjääri tõmmet, et peaksin kogu aeg ülespoole liikuma. Mulle on oluline, et küsimus, millega töötan, oleks huvitav, et usuksin sellesse ideesse. Sõbrad on meenutanud, kuidas ma läksin ära välisministeeriumist, sest mul tekkisid teised seisukohad. Loomulikult ma põdesin, et võib-olla jään tööta. Sõbranna aga lohutas, et ärgu ma muretsegu, sest tema pole veel näinud, et ma kunagi tööta oleks jäänud. Ja lisas, et kui polegi palgatööd, on mul alati kolm projekti, mille kallal töötada.

Kuidas Läti toetab või ergutab naisi, kes on otsustanud emaks saada?

Lätis saab pärast sündi lapsega kodus olla poolteist kuni kolm aastat. Esimesed 18 kuud on emale tagatud ka töökoht, millelt ta lapsepuhkusele jäi. Selle aja jooksul kehtib emapalk, mille suurus on eelmise aasta jooksul teenitu keskmine.

Seejärel tingimused muutuvad, ent olukord pole ka siis lootusetu. Sest kuigi endine töökoht pole enam kindel, võid siiski tööturule tagasi pääseda, ning ehkki riigipoolne toetus väheneb, on sul mingi sissetulek endiselt olemas. Minu arvates on see sõbralik süsteem, olgugi et alati võib

tahta suuremat rahalist toetust. Kuid ma tean, kuidas kujuneb riigieelarve ja et sotsiaalsed kulutused on võrdlemisi suured.

Mida tähendab teile perekond, kui paljusid inimesi ja kui tihedat suhtlemist?

Perekond tähendab mulle väga palju, kuigi lähedasi on mul vähe. Nad kõik on mulle olulised. Ometi olen sunnitud ütleva, et mu perekond on kannatanud sellepärast, et töö on mulle nii palju tähendanud. Pühendun vahel paratamatult liiga palju tööle ja see omakorda röövib aja mu lastelt ja lähedastelt. Püüan siiani kogemustest õppida. Nii olen meie uues perekondlikus olukorras juba kindlasti palju sihipärasem ja planeerin aega üksteise jaoks. Tänapäeva tehnoloogia on muidugi üks lahendus, kuid silmast silma kohtumised ikka eraldi väärtus.

Mida te teete silmast silma kokku saades?

Üks lihtne ja kokku toov asi on ühine toidutegemine, perekondlikud õhtusöögid ja sinna juurde kuuluvad pikad vestlused. See on parim võimalus koos olla, eriti nüüd, mil oleme kõik väga hõivatud ega saa kuidagi planeerida jalutuskäike või väljasõite.

Teile on perekond ja töö ühtviisi olulised, järelkult olete päevast päeva iseendaga pisut pahuksis – kuidas end tasakaalu saate?

See ongi pidev arutelu iseendaga. Kuid mul on enesega ses mõttes vedanud, et kui otsuse kord vastu võtan, siis ma enam eneses ei kahtle. Panustan parimal moel lähedastele oma aega ning see aitab mul siis ka parimal moel tööd teha. Alati pole see tasakaal ehk täiuslik, kuid endale kindlaks jäämine tähendab siis muu hulgas seda, et ma ei tee enesele enam etteheiteid.

Teie poeg oli eile kenasti koos teie abikaasa lastega vastuvõtul. Kes hoidis aga väikest tütrekest?

Mu tütar on tõesti väga väike, ta ei ole veel kahenegi. Seetõttu julgen ka öelda, et ta poleks ühtegi vabariigi aastapäeva üritust osanud ei nautida ega väärikalt hinnata. Muidugi oleks olnud väga ilus, kui kõik meie lapsed seisavad lipu ees hanereas, aga sisuliselt poleks sel tähtsust olnud. (Naerab.) Vaat selline kõrvalepõige sisust ja vormist.

Mitu korda te tütre käekäigu järele eile pärisite? Kas saite üldse nautida pidupäeva?

Oi, kui tore, et ... Kõik küsisid kogu aeg, kas ma muretsen pidustuste, oma rolli ja selle erilise päeva pärast.

Loomulikult olin ma eelkõige mures oma tütre pärast, aga võin siinkohal ka avalikult tänada oma lähedasi ja lapsehoidjat. Ma usaldan neid täiesti ja tean, et kui telefon on vait, ongi kõik korras. Ka ei pane ma ennast või lapsehoidjat taoliste olukordadega proovile. Ma ei proovi testida ennast ega neid. Eile oli ka kõik korras, laps oli terve ja rõõmus ning veetis päeva kenasti kodus.

Rääkige palun mõni lugu oma lapsepõlvest, mõni mälestus, millest saadud kogemusest räägiksite kord lastele.

See ei ole päris lapsepõlvest, küll aga kooliajast ... Oli selline õppeaine nagu kodundus, kus tüdrukud tegid käsitööd ja meil tuli kududa kindad. Loomulikult mõtles iga tüdruk sellest, millised kindad teha, mina leidsin, et tahan lihtsaid valgeid ornamendiga käpikuid, aga kahekordseid. Sellega teenisin õpetajalt kurja märkuse: mida ei saa tõsta, seda ei saa kanda (Läti kõnekäänd – P. K.), mis tõmbas lapse motivatsiooni alla. Ilmselt sealt ka minu visadus töötada eesmärgi saavutamise nimel. Sest ma sain nende kahekordsete kinnastega hakkama. Kahe kinda asemel kudusin neli, olid väga ilusad ja nii neid ka hinnati. Aga see on õppetund, et ei tohi peatuda, kui ka kellelegi tundub, et see ülalnimetatud kõnekäänd vastab tõe. Mäletan siiani seda lauset ja õpetaja näoilmet – et jätta oma idee kõrvale ja tee midagi, mida kõik teevad.

Palun rääkige oma vanematest.

Ma sündisin kunstnike perekonda. Mitte et tegu oleks kuulsate kunstnikega, aga mu isa oli nõukogude ajal Läti NSV kunstnike liidu liige, lõpetanud Läti kunstiakadeemia silmapaistvate tulemustega. Paraku hukkus isa traagiliselt, kui olin kolmeaastane. Mu ema õppis tarbekunsti ja sisekujundust.

(Paus.)

Emal mind kasvataski ja see on andnud mulle väga suure iseseisvuse. Ilmselt lootis ema mu teadlikkusele. Julgen isegi öelda, et just see vabadus õpetas mind mingil määral vastutust kandma oma otsuste ja tegude eest.

Kunsti suhtes aga ... loodan, et minus siiski on mingi kunstigeen või vähemalt stiilitunnetus ja arusaam sellest, mis on ilus. Mul ei ole küll kunstiharidust ja ma pole ka kunsti vastu sügavat huvi tundnud, kuid ilumeel on mul kindlasti just emalt ja isalt päritud.

Ka president rääkis oma kõnes joonistamisest. Mida teie viimati oma kätega tegite?

Olen üsna osav käsitöötaja. Ma ei tee seda pidevalt, kuid näiteks kooli ajal olin osav. Ka tänu sellele, et mul jagus kannatust. Hiljem on olnud erinevaid aegu, kuid näiteks tütrele kudusin hiljuti sokid.

Mis aga joonistamisse puutub, siis vahel igavusest sirgeldan kuhugi lehe servale. Need on pigem sellised geomeetrilised kujundid või siis värvin midagi igavusest. Aga see kõik on pigem juhuslik.

Mis neist kooliajal tehtud topeltkinnastest sai?

Ma kandsin neid, võib-olla on isegi kodus alles.

Mu ema tõi meile pulmadeks ilusa korvi, kuhu oli kogunud minu, ta enda ja ka mu vanema käsitöid. See on nüüd siin Ärmal raamatukogus. Ühtaegu veimevakk ja kultuurikogum, sest ema soovis nende töödega näidata, kui sarnased on meie mustrid, just vanemad käsitööd. Ning kuna siin on esil ka Toomase perele kuulunud rätikuid, siis neid kõrvutades on päris keeruline öelda, et tegu on kahe erineva rahvaga.

On need teie kirjad siis pärit ehk Liivimaalt? Eesti meediast on läbi käinud teie seotus liivlastega, on sel tõepõhja?

Kahjuks ei saa ma kinnitada nende algupära, ka enda puhul. Ehkki mu emapoolne pere tuleb Salatsist ning sageli räägitakse, et liivlased just sealt pärinevad. Ent väga võimalik, et mõni mu kaugem sugulane ongi liivlane. Ma pole oma sugupuud seni sügavamalt uurinud.

Mida te Liivimaast teate?

Toomas on kinkinud mulle raamatu selle kohta, olen jõudnud lugemisega poole peale. Isiklik kogemus seoses Liivimaaga pärineb mul Liivi suvelaagrist, kuhu sattusin kord tänu sõpradele, kes sellest kultuurist rohkem huvitatud olid. Meelde jäid looduse- ja merearmastus, südamlikkus ja ühtsusetunne, laulud ja keele kõla. Need on ilusad mälestused.

Te olete Eesti presidendi abikaasa – kuidas tunnete end meie riigi jaoks nii olulises rollis?

Minu jaoks on Toomas ennekõike inimene ja mees, keda armastan ja kellega abiellusin, ning seetõttu on minu esmane roll olla talle toeks ja tema kõrval.

Loomulikult tähendab abielu temaga praegu, et mul on ühiskondlikult presidendi abikaasa roll. Aga rõhk on minu jaoks eeskätt sõnapaaril Toomase abikaasa.

Kas see aeg on nõudnud ärevuse või ettevalmistuste tõttu ka mõne uneta öö?

See on kindlasti nõudnud üpriski palju aega minu elust ja argipäevast, aga ma ei saa öelda, et mul oleks unetuid öid olnud. Pigem olen end kogu selle aja vältel väga kindlalt tundnud. Olen Toomase kõrval ja tahan mõelda, et ka tema tunneb end tugevalt minu kõrval. Selle pärast pole alust unetuteks öödeks. Usun, et me mõlemad tunneme end teineteisega kindlalt, saame loota teineteisele ja mõistame teineteist väga hästi. Isegi kui on midagi keerulist ees, on mul väga suur rahu hinges.

Meil on teile suured ootused. Kuidas te meie huvi tunnetate, kas oleme osanud diskreetsed olla?

Lätis levib videoklipp, mis on paroodia minu esimesest teleintervjuust «Kahekõnele». Selle paroodia peaküsimus kõlab: «Kas te olete nüüd abiellunud terve eesti rahvaga?»

Aga kui nüüd tõsisemalt rääkida ... mina ei tunneta teie tähelepanu kui rasket koormat, sest tegelikult on mul väga hea meel täita Toomase kõrval seistes sümbolset esindusrolli teie presidendiinstitutsiooni ühe osana. Vaatamata sellele, et see on minu jaoks tavapäratu, teadvustan täiesti, et ühiskond vajab taolist institutsiooni. Ning rõõmustan, et saan kasutada võimalust rääkida ka mulle olulistel teemadel või jätkata alustatud traditsioone, mida presidendi abikaasa peaks täitma.

Te olete SOS Lasteküla patroon. Mida see teile tähendab ja mida sooviksite järgnevate kuude jooksul selles rollis ära teha?

Minu jaoks on see tõiselt küll uus, aga inimlikult väga tuttav teema, ning mul on väga hea meel ka selliseid funktsioone elus täita.

Loodan, et suudan motiveerida neid, kel on võimalusi lastekülasid aidata. Mul on ka juba mõtteid mõningate projektide suhtes, ehk isegi Lätiga koostöös midagi. Kuid see on kõik veel kujunemisjärgus. Loodan, et mõningate projektide puhul on tulemusi peagi näha.

Külastasite kohe aasta algul Obinitsat, nüüd ka Põltsamaad – millised need kohtumised olid?

Obinitsa oli esimene ametlik sõit uues staatuses ja mul on väga hea meel, et sain alustada just millegi nii südamliku ja kultuuriküllasega. Kui palju vaatamist ja kogemisväärsust nii väikeses külakeses! See liigutas mind tõesti väga. Just need inimesed, kes kannavad setu traditsioone. Silmanähtavalt liidab see põlvkondi, jätkab alustatut ja toimib piiriüleselt. Ütlesin hiljem ka Toomasele, et soovin veelgi enam tundma õppida siinse kultuuri mitmekesisust, teie rikkust. See on väga unikaalne. Omamoodi õpivad nii ju ka lätlased rohkem Eestit tundma. Ehk et niikaua, kuni mul on võimalik seda süvitsi siin teha, võtan kõik võimalused meeeldi vastu.

Teie keeles on Eesti nimi Igaunija ehk jõetagune maa. Eestlane võib toriseda küll, et näe, lätlane pole meie maale õiget nimegi andnud – aga kuidas te tegelikult meisse suhtute?

Usun, et meie omamoodi lahkukasvamise tagamaa pole mitte suhtumistes, vaid raudse eesriide avanemises. Meile mõlemale avanes korraga täiesti uus maailm, me tutvusime Vana Euroopa riikidega ja huvitusime üha enam Ameerikast ... see kõik oli lihtsalt paratamatus, olukord, millesse sattusime. Olime kui lapsed mänguasjapoes, kus silmad nägid kõike. Loodan väga, et peagi hakkame taas hindama seda, mis meil endil olemas on. Ja siis muutub ka meie suhtumine lähimatesse naabritesse. Ka meie piiriülene, väga nähtav perekond lubab üksteise kohta rohkem teada saada ning luua seda, mida ühiskond arenguks vajab. Pealegi, naerugagi saab liita – see lätlase kuue varba nali on hea näide.

President jagab meie rahvast – osale meeldivad tema silmaring ja teadmised, teisi ärritab

hoiak, mida alati lugeda ei osata. Milline oli aga teie esmakohtumine – mida tema puhul kohe märkasite?

Mäletan meie esimest töist kohtumist, see oli V9 formaat ehk nende kohtumine, milles osalesid NATOsse astuda soovivad riigid. Toomas oli sel ajal välisminister ning juhtis Tallinnas toimunud koosolekut. Mina aga kuulusin referendina Läti välisministri delegatsiooni. Loomulikult jättis ta mulle sügava mulje nii oma intellekti kui ka lihtsuse ja sõbralikkusega. Mulle jäi ka meelde, kuidas ta ei kohelnud kedagi meist kui vähetähtsat, vaid kui meeskonda, kes töötab ühise eesmärgi – tollal üsna kättesaamatu unistusena paistnud NATO liikmestaatuse – nimel. Mäletan siiani, kuidas mõtlesin, et nii kõrge ametiisik ja visionäär, samas nii lihtne ja vahetu.

Elame ajal, mil räägitakse palju kooselust ja ametlikust suhtest. Kohati tundub, et abiellumine pole ammu olnud nii heas kirjas, kui on seda tänases Eestis. Kas tohin küsida, miks teie abiellusite?

Tegelikult on väga palju häid argumente, miks abiellusime, aga arvan, et tähtsaim on see, et me tõepoolest tundisime mõlemad, et see abielu sümboolne tähendus/tähtsus on vajalik, et oleme valmis kumbki andma selle töötuse, võtma vastutust ja tegema kõik võimaliku selleks, et tunneksime end ühiselt hästi ja õnnelikuna. Ja me olime valmis andma seda töötust ka sümboolselt ja juriidiliselt. Ma kaitsen väga sümbolite olulisust. Mulle tundub, et sümbolid on vajalikud, nad teevad meid tugevamaks. Olgu siis riikliku taseme sümbolid nagu iseseisvuspäev või selline sümbol nagu abielu- või kihlasõrmus. Minu arvates on need vajalikud, sest annavad meile kindlust.

Miks andsite oma esimese intervjuu nimelt Läti meediale?

Avalik roll on mulle võõras ja ma ei räägi hea meelega iseendast, asjadest, mis ei ole seotud minu tööga. Mul oli kergem rääkida Läti meediaga, eriti arvestades, et olen nendega töös kokku puutunud. Seda vestlust oli usalduse tõttu kergem alustada.

Kas Läti meedias on nüüd Eestist rohkem juttu, kuna te siin pildil olete?

Ma ei tea, kas tänu minule, aga mul on võimalus rohkem rääkida oma küberjulgeoleku küsimustest Lätis ja mind kajastatakse rohkem. Võtan seda, mida positiivset on võtta siit oma töö jaoks.

Millised on teie hobid? Kui sageli jõuate muuseumi, teatrisse?

Hobid loomulikult on, lihtsalt aega on väga vähe. Kui määratakse prioriteete, siis hobidele jääb väga vähe aega. See, mida ma tahaksin teha... mulle meeldib ujuda, puhtfüüsilises mõttes. Ka väga tiheda graafiku juures püüan üsna regulaarselt ujuma jõuda. Aeg-ajalt on võimalus käia ka teatris. Kultuurieluks on vähe aega, aga siiski on.

Kui palju te Eestist ja meie kultuurist varem teadsite?

Tuleb tunnistada, et kuna ma elasin viis-kuus aastat siit kaugel Ameerikas, orienteerusin mõnda aega pärast naasmist halvasti isegi Läti kultuuris, rääkimata Eestis toimuvast. Ent nüüd olen teie kultuuriga juba paremini kursis. Siinkohal tänan Toomast, kes meie aastatepikkuse suhtluse ajal jagas aeg-ajalt minuga oma muusikavaimustust, nii hakkasin kuulama näiteks Ewertit ja draakoneid ning Trad.Attack!-i loomingut.

Mida te meile oma maa kultuurist soovitaksite avastada?

Oi, see on suur vastutus, öelda nüüd välja vaid mõni selline soovitus ... Kui muusikast, siis käisime presidendiga detsembris Läti helilooja Šipsi kontserdil ja see oli elamus. Mul on hea meel, et ta tuleb nüüd Tallinna muusikanädalale TMW esinema. See aga ei esinda kindlasti kõike, mida eestlased peaks Lätist teadma.

Ütleme siis teisiti: parim viis Lätist osa saada, on ühe päikeselisel päeval lihtsalt Lätti sõita ning

enese jaoks kolm avastust teha. Avastamisrõõm lähendab meid ju samuti.

Artikkel [Postimehe veebilehel](#) .